

Савченко М.С.

СУЩНОСТЬ ПОНЯТИЯ «ГЕНДЕРНЫЙ ПОДХОД В ОБРАЗОВАНИИ»

В статье рассматривается вопрос, что касается специфики реализации гендерного подхода в воспитании подрастающего поколения. Среди основных целей общественного развития предусмотрено продвижения гендерного равенства как условия устойчивого и демократического развития общества. Определено, что гендерное равенство является показателем гендерной культуры нации и демократичности общества, а вызовом времени является формирование гендерных компетенций молодежи как особой системы гендерных знаний и практик, релевантных принципам паритетности статей. Обосновано, что внедрение гендерного подхода в педагогическое образование следует понимать как расширение жизненного пространства для развития индивидуальных способностей и задатков каждого ребенка, высвобождение мышления педагогов от полоролевых стереотипов.

Ключевые слова: гендерная асимметрия, гендерное равенство, гендер, гендерный подход, гендерный подход в образовании, гендерная педагогика, гендерное воспитание.

Savchenko M.S.

THE CORE OF THE CONCEPT «GENDER APPROACH TO EDUCATION»

The article highlights the issues regarding the specifics of the gender approach to the younger generation education and upbringing implementation. Social development priority depends on the way gender equality as a requirement for sustainable and democratic development of society is promoted. It has been determined that gender equality is an indicator of gender national culture and democratic society, and forming the youth gender competence as a special system of gender knowledge and practices relevant to the principles of sexual parity is the challenge of time.

In present conditions «women's» issues should not be neglected in public life, because this is not about sexual relations, and about the power relations, of the nature of human co-existence, recognition in society - equal rights and opportunities of all persons, regardless of personal characteristics.

Educational institutions, along with the other agents of socialization, determine the identity of a possible personal, civil and professional choices. Training and education are based on state variable approach, which significantly restricts the personal development of the framework of traditional gender roles in major spheres of life: family, education of children, occupation, recreation.

It is proved that the introduction of gender dimension in pedagogy should be understood as an extension of the living space for the development of each child individual abilities and talents, the of teachers thinking release from gender roles' stereotypes.

Key words: gender asymmetry, gender equality, gender, gender approach, gender education, gender pedagogy.

УДК 37.017.7

Слініч Ю.В.*

ВИСТАВКА ДИТЯЧОГО МИСТЕЦТВА ЯК ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ВИХОВАННЯ ЩАСЛИВОЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті визначено виставку дитячого мистецтва як освітньо-культурний простір для виховання щасливої особистості. Розглянуто основні концепції розуміння щастя та принципи педагогіки, які сприяють вихованню щасливої особистості. Вивчено та обрано за основу ідею В. Сухомлинського про те, що особистість можна навчити бути щасливою. Визначено місце педагога у процесі вивчення науки щасливого буття. Розкрито особливості дитячого малюнка як засобу спілкування юного автора з глядачами.

Ключові слова: виставка дитячого малюнка, щастя, щаслива особистість, освітньо-культурний простір.

* © Слініч Ю.В.*

На тлі глибинних реформаторських зрушень у всіх сферах життя, які безпосередньо пов'язані зі зміною курсу нашої країни на інтеграцію в європейський простір, перед освітою та культурою як ніколи гостро стоїть завдання виховання щасливої особистості. Визначаючи надзвичайну важливість цього відчуття для кожної людини (щастя) однією з основоположних цілей людства, Генеральна Асамблея ООН резолюцією 68/281 від 12.07.2012 [3] постановила проголосити 20 березня «Міжнародним днем щастя» та запропонувала святкувати цей день проведенням різноманітних публічних освітньо-культурних заходів.

Яскравим прикладом такого «публічного освітньо-культурного заходу» можуть бути виставки, які зазвичай характеризуються як публічна демонстрація творів різних галузей життя людини, зокрема культури і мистецтва, зокрема дитячого [4]. Окрім зазначеного, варто додати ще, що традиційно територією щастя визнається дитинство – простір та час, де людина відверта, емоційна, радісна, вільна, творчо непередбачувана, що відповідає найбільш поширеному розумінню сутності щастя.

Відтак цілком логічним виявляється припущення, що виставка дитячого мистецтва є освітньо-культурним простором для виховання щасливої особистості. І ми ставимо за мету статті розкрити сутність цього припущення.

Протягом існування людства «щастя» намагалися осмислити та пояснити з точки зору філософії, психології, етики тощо. Сутність розуміння означеного феномену пов'язана з іменами Арістотеля, Епікура, Л. Ландау, Б. Паскаля, П. Прудона, В. Розанова, Г. Сковороди, Л. Толстого, В. Франкла, Л. Фейербаха та ін., які визнавали безліч факторів впливу на формування цього відчуття – від внутрішньоособистісних до зовнішньосоціальних.

Безпосередньо у світлі проблеми виховання щасливої особистості вартує уваги вивчення історії філософії, яке дає можливість виділити такі основні концепції розуміння щастя:

- щастя як насолода, сильна позитивна емоція (гедонізм);
- щастя як переважання позитивних емоційних станів над негативними – як розуміння насолоди (евдемонізм);
- щастя як спокійний стан духу, що межує з байдужістю (атараксія);
- щастя як володіння благом;
- щастя як загальна позитивна оцінка життєдіяльності;
- щастя як удача, щасливий випадок [2].

У той же час існує думка, що особистість можна навчити бути щасливою, якщо належним чином виховати її. У такому аспекті неможливо не звернутися до наукової спадщини В. Сухомлинського, який приділив багато уваги пошуку шляхів досягнення щастя. Людське щастя він бачив саме у створенні духовних цінностей (до яких ми зокрема відносимо і результати образотворчої діяльності), а безпосередньо щастя було метою виховання [5, с. 256]. Тобто процес створення духовних цінностей веде людину до самореалізації, до відчуття найвищої насолоди від процесу та результату своєї праці, що у свою чергу на піку позитивних емоцій виховує впевненість у власних силах, самоповагу, гордість і, тим самим, стимулює особистість до подальшої праці та нових звершень.

Підтвердженням цьому є й етична концепція В. Сухомлинського, представлена у творі «Як виховати справжню людину», яка ґрунтується на ідеї пріоритету виховання почуттів сердечності, щастя, щедрості душі, краси людського духу, утвердження в юних серцях віри в те, що найвище людське щастя – бути духовно прекрасним [6, с. 156].

Зважаючи на такий контекст, дослідники творчості В. Сухомлинського визначають основні принципи педагогіки, які сприяють вихованню щасливої особистості:

- радість творення, самоствердження у праці, трудове життя з дитинства;

- пізнання радості в навчанні. Відчуття щастя від успішної діяльності;
- любов педагога, батьків спрямована на захист молоді від духовної самотності, сімейного зла;
- виховання віри як стану душі, способу життя, без якої немає духовності. Віра закладена в природі душі й розуму. Людина щаслива тоді, коли вона вірить;
- творчість педагога, яка сприяє творенню щасливої людини;
- навчання науки щасливого буття: думати про щастя, розуміти сутність справжнього щастя, усвідомлювати необхідність боротися за нього, дорожити ним;
- активне ствердження своєї долі в ідеалі самопізнання, самовдосконалення, а не пасивного сприйняття щастя [1].

Отже, розглядаючи розвиток духовної культури особистості в тісному зв'язку із загальною культурою, В. Сухомлинський вважав щастя наукою, якої треба вчити, і в цьому сенсі на перший план виходить постать педагога – вихователя щасливої особистості.

Загальновідомо, що педагоги мають значний вплив на формування особистості учня. Традиційно суспільство бажає бачити педагога мудрим, добрим, розумним, компетентним, небайдужим тощо, але не приділяє увагу такому факту, що лише щасливий педагог здатний виховати щасливу особистість. На думку Гегеля, діяльність щасливої людини відповідає особливостям її характеру. Тому педагог, який прийшов у професію «за зовом серця» є здебільшого щасливою людиною, що насолоджується професійним життям і може допомогти дитині знайти і своє джерело щастя.

Між тим зазначимо, що для творчо обдарованої особистості джерело щастя знаходиться у площині її інтересів. Для художників – це світ образотворчого мистецтва, який відкриває перед людиною безліч можливостей для самореалізації, самовдосконалення, виховує в ній самоповагу та гордість за свої досягнення, дарує віру в себе та своє майбутнє, дає розуміння сенсу буття, стає джерелом радості та щастя. Відтак вислів Д. Дідро про те, що найщасливіша людина є та, яка дарує щастя великій кількості людей, певною мірою відноситься як до особистості педагога, що спрямовує учнів до вивчення науки щасливого буття, так і до творчої особистості юного художника, яка, навчаючись, дарує свій талант багатьом глядачам.

Існує думка, що щастя – це здійснення внутрішньої свободи, процес реалізації найглибшого особистого «хотіння» [2]. Саме цю свободу ми спостерігаємо на виставці дитячого малюнка. Свобода проявляється в усьому: в образному вираженні задуму юного автора, характері зображувального матеріалу, технічних засобах зображення, настрої картини, в композиційній своєрідності дитячого малюнка, в наявності «пояснюючих» деталей тощо. Дитина вільна від оцінок глядача. Вона щаслива від процесу створення картини. Вона захоплена магією розповіді про свій світ через засоби образотворчого мистецтва – малюнок, живопис, аплікацію, ліплення та ін. Це монолог, який одночасно приносить задоволення і розвиває юного творця.

Зазначимо також, що потрапляючи на виставку, дитячий малюнок не тільки відображає внутрішній світ автора, але й стає засобом спілкування автора з глядачами, передає емоційний настрій юного творця. Відтак первинне емоційне сприйняття витвору мистецтва заряджає глядача, налаштовує його на певний діалог з автором, у результаті якого увага переключається на композицію і деталі малюнка. На наш погляд, цим пояснюється феномен «позитивної енергетики» виставок дитячого малюнка. Немає жодної людини, яка би пішла з дитячої виставки без усмішки.

На практиці ми часто спостерігаємо, як відвідувачі виставок дитячих робіт багаторазово оглядають експозиції, намагаючись подовжити незбагненний стан піднесеності, радості, збудження, здивування від незвичайної легкості і проникливості дитини. Ймовірно, це і є відчуття щастя в найвищому сенсі цього слова.

З іншого боку, як свідчить досвід, виставка дитячого мистецтва є неоціненною скарбницею життєвої школи дитини. У своїх картинах юний художник, здається, з легкістю презентує своє бачення світу: незвичайне, цікаве, часто несподіване, чисте. Тому коли на таку виставку потрапляє юний глядач, йому бачиться, що він теж зможе так «розповідати», бо він добре розуміє сутність того, про що йдеться на картині. І від цього розуміння виникає відчуття впевненості у власних силах і, як наслідок, настрої дитини покращується. Виникає бажання повторити в матеріалі побачене або створити щось своє. Отже, витвір мистецтва юного майстра дає поштовх емоціям і відчуттям дитини-глядача, провокує її до самореалізації.

Таким чином, сьогодні виставкові ділянки стають майданчиками для спілкування та популяризації мистецтва, зокрема дитячого. Зазвичай подібні освітньо-культурні заходи, крім юних авторів, що презентують свої твори, відвідують батьки учнів, їхні родичі та знайомі, однокласники та друзі, фахівці у галузі мистецтва, городяни і гості міста та ін. Зважаючи на цей факт, виставкові зали, особливо під час відкриття, вміщують багато позитивно налаштованих, радісних людей.

Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що особою, яка відчуває себе щасливою на території мистецької експозиції дитячого малюнку, може бути не лише той, хто представляє свою роботу глядачам – автор, а й сам глядач, дорослий чи маленький. Тобто щастя виступає як відчуття. Це відчуття дуже важко описати словами, але воно може і повинно передаватися людині від іншого суб'єкта або об'єкта. Іншими словами, на виставці дитячого мистецтва щастям можна «заразитися». І це надзвичайно важливо для виховання особистості.

Відтак виставка дитячого мистецтва, яка являє собою освітньо-культурний простір, де виховується щаслива особистість, несе добро і радість; породжує в авторів малюнків відчуття самореалізації і підштовхує юних художників до нових звершень; провокує батьків поважати талант своїх дітей та прислухатися до їхніх потреб; пропонує іншим дітям спробувати свої сили та, можливо, стати на шлях мистецтва; провокує до експерименту, дослідження навколишнього світу; виховує пізнавальний інтерес; сприяє духовному збагаченню як глядача, так і автора; дарує позитивні емоції та розуміння сутності справжнього щастя.

Означений аспект, без сумніву, заслуговує на увагу, однак висвітлене у статті питання представляє лише частину багатогранного процесу виховання особистості під час проведення виставок дитячих робіт. А тому ця проблема потребує подальшого дослідження та аналізу.

Література

1. Білюк О. В. Духовний розвиток особистості з погляду В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс] / О. В. Білюк // Наук. пр. – 2012. – Вип. 146. – Т. 158. – С. 130-134. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/199-187-24.pdf>.
2. Дедюлина М. А. Этика : [учеб.-метод. пособ.] [Електронний ресурс] / М. А. Дедюлина. – Таганрог : изд-во ТРТУ, 2005. – 100 с. – Режим доступа : <http://studentam.net.ua/content/view/3735/83/>.
3. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 68/281 від 12.07.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/en/information-centre/news/1584>.
4. Сліпич Ю. В. Теоретико-методичні основи професійного розвитку педагогів художньо-естетичного профілю : [монографія] / Ю. В. Сліпич. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2013. – 180 с.
5. Сухомлинський В. О. Щоб душа не була пустою / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори : [в 5-ти т.]. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 5. – С. 255-269.
6. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори : [в 5-ти т.]. – К. : Рад. школа, 1976. – Т. 2. – С. 158-418.

Слипич Ю.В.

ВЫСТАВКА ДЕТСКОГО ИСКУССТВА КАК ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-КУЛЬТУРНОЕ
ПРОСТРАНСТВО ВОСПИТАНИЯ СЧАСТЛИВОЙ ЛИЧНОСТИ

В статье определена выставка детского искусства как образовательно-культурное пространство для воспитания счастливой личности. Рассмотрены основные концепции понимания счастья и принципы педагогики, которые способствуют воспитанию счастливой личности. Изучена и взята за основу идея В. Сухомлинского о том, что личность можно научить быть счастливой. Определено место педагога в процессе изучения науки счастливого бытия. Раскрыты особенности детского рисунка как средства общения юного автора со зрителями.

Ключевые слова: выставка детского искусства, счастье, счастливая личность, образовательно-культурное пространство.

Slipich Y.V.

CHILDREN'S ART EXHIBITION AS AN EDUCATIONAL AND CULTURAL SPACE FOR BRINGING
UP A HAPPY PERSON

The article presents the exhibition of children's art works as an educational and cultural space for bringing up a happy person. In the context of the General Assemble of OON resolution that defines happiness as the main goal of humanity the article deals with the basic concepts of understanding happiness and the principles of pedagogy, which contribute to bringing up a happy person. The V. Sukhomlinsky's idea that a person can be taught to be happy has been examined and used as a foundation. The place of the teacher as one who brings up a happy person in the process of studying the science of being happy is defined. It is shown that the source of happiness of the gifted individual is within his or her interests. For artists it is in the field of arts that gives lots of opportunities for self realization, brings up self-respect and pride for achievements and becomes the source of joy and happiness.

The features of child's drawing as a means of representation of the author's inner world and his/her inner freedom, of promotion the world of art for the other children, of communication of the young author with the audience are presented in the article. The group of potential visitors of the exhibition is defined - from the authors of the paintings and their relatives to the art lovers and city dwellers. It is concluded that the object of bringing up a happy person on the space where children's art works are exhibited can be not only the one who presents his or her art projects - the author, but also the audience.

Key words: exhibition of children's art works, happiness, happy person, educational and cultural space.